

до 2—3 суток) и интенсификацией цитопатогенного эффекта (ц.п.э.). С 13 пассажа ц.п.э. имел уже не пролиферативный и деструктивный характер. Идентификация адаптированного вируса проверили методами серонейтрализации. Пассажи штамма Lederle Encephalitis не привели к появлению ц.п.э. Установили только размножение вируса. Титр установленный путем заражения эмбрионов цыплят равнялся в 15 пассаже ок. 2,5 EID₅₀.

Górska C. — The multiplication of Distemper virus in tissue culture.

Seventeen passages of Distemper virus were made by fibroblasts tissue culture of hen embryo with the use of Onderstepoort and Lederle Encephalitis strains.

Onderstepoort strain. The strain adapted itself comparatively easily to HK fibroblasts of hens embryo. The adaptation appeared above all in the de-

crease of incubation time, necessary for the occurrence of cytopathic changes from 4—5 to 2—3 days, and in the intensification and character of cytopathic changes while in the first period their character was mostly hypertropic, in 13-th passage they manifested themselves in tissue destruction and the appearance of empty spaces. In order to check whether the transplanting cytopathic factor agrees antigenically with Distemper virus, the sequence of serological investigations was made. It was pointed out that the serums of dogs and foxes immunized by Lederle Encephalitis and WS-66 Distemper strains neutralize in high titre the virus in HK.

Lederle Encephalitis strain. That strain, passaged in the same conditions during 17 passages did not cause the appearance of cytopathic changes in tissue culture. Still the virus multiplied. Its titre asserted to 15 passages by way of hen embryos infection was rather low, namely about 2,5 EID₅₀.

ZAGADNIENIA SPOŁECZNO-ZAWODOWE

WŁADYSŁAW LUTYŃSKI

Warszawa

Organy zwalczające zaraźliwe choroby zwierzęce w Polsce

Stosowanie do art. 2 rozporządzenia z dnia 22 sierpnia 1927 r. o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych zwalczanie tych chorób należy do Ministra Rolnictwa, wojewodów i starostów we właściwym im zakresie działania, z tym, że przez wyraz starosta rozporządzenie rozumie w ogóle władze administracyjne I instancji, a przez wyraz wojewoda w ogóle władze administracyjne II instancji. We wprowadzonym po wojnie systemie rad narodowych:

1) ustawa z dnia 20 marca 1950 r. o terenowych organach jednolitej władzy państwowej (Dz. U. Nr 14, poz. 130 z późniejszymi zmianami) znosząc wojewódzkie i powiatowe władze administracji ogólnej zakres działania tych władz przekazała radom narodowym odpowiedniego stopnia i ich organom, w wyniku czego dotychczasowe uprawnienia z zakresu administracji państwowej starostów i wojewodów zostały przejęte przez prezydium rad narodowych odpowiedniego stopnia jako organy wykonawcze i zarządzające rad. Wydaną na podstawie art. 41 tej ustawy uchwałą Rady Ministrów z dnia 17 kwietnia 1950 r. — Instrukcja nr 2 w sprawie składu, podziału pracy i trybu działania prezydiów rad narodowych (Mon. Pol. Nr A — 57, poz. 654 z późniejszymi zmianami) kompetencje w zakresie wydawania decyzji należące według dotychczasowych przepisów do wojewodów i starostów przejęte zostały przez przewodniczących prezydiów rad narodowych odpowiedniego stopnia;

2) ustawa z dnia 25 stycznia 1958 r. o radach narodowych (art. 81 tekstu jednolitego Dz. U. z 1963 r. Nr 29, poz. 172) określiła, że w sprawach przekazanych przez obowiązujące dotychczas przepisy do właściwości prezydiów rad narodowych właściwe są odpowiednio wydziały, chyba że sprawy te zostały zastrzeżone do kolegialnej właściwości prezydiów rad. To ostatnie zastrzeżenie znalazło m. in. swój wyraz z art. 3 i 16 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. o wydawaniu przepisów prawnych przez rady narodowe (Dz. U. Nr 8, poz. 47), z których wynika, że prezydium rad narodowych wydają w formie zarządzeń przepisy prawne powszechnie obowiązujące na podstawie upoważnienia udzielonego prezydiom w odrębnych ustawach, albo w przypadku, gdy dotychczasowe przepisy szczególnie upoważniły do tego organy administracji prezydiów rad narodowych.

Niejako uzupełnieniem tych ostatnich przepisów jest art. 59 pkt. 3 ustawy o radach narodowych określający, że w przypadkach niecierpiących zwłoki przewodniczący prezydium rady narodowej wydaje zarządzenie należące do właściwości prezydium pod warunkiem przedłożenia ich na najbliższym posiedzeniu prezydium do zatwierdzenia.

Na tle powyższych przepisów należy stwierdzić, że właściwymi organami terenowymi do zwalczania zaraźliwych chorób zwierzęcych są obecnie:

1) wydziały rolnictwa i leśnictwa prezydiów wojewódzkich bądź powiatowych rad narodowych w przypadku, gdy chodzi o kierowanie sprawami zwalczania chorób zaraźliwych, a zwłaszcza o postępowanie administracyjne zmierzające do wydania aktu administracyjnego — decyzji administracyjnej, jako objawu woli organu administracji skierowanego do konkretnego adresata i mającego na celu wywołanie określonego skutku prawnego np. izolacji lub zabicia zwierzęcia należącego do konkretnej osoby, poddania go zbadaniu lub zaszczepieniu itp.

2) prezydium wojewódzkich bądź powiatowych rad narodowych w razie konieczności wydania aktu normatywnego w zakresie zwalczania chorób zaraźliwych tj. aktu zawierającego ogólnie obowiązujące normy prawne, jak np. zarządzenia w sprawach przewidzianych w art. 16 rozporządzenia z 1927 r. (oczyszczanie i odkażanie ramp i wagonów kolejowych w danym województwie itp), albo w art. 25 i 26 w związku z określonymi przepisami zawartymi w rozporządzeniach wykonawczych — wydanie zakazu spędów, lub szczepienie zwierząt na określonym terenie (powiecie, w okręgu zagrożonym itp.). W związku z tym, że sprawy związane ze zwalczaniem zaraźliwych chorób zwierzęcych są zazwyczaj sprawami niecierpiącymi zwłoki, to, jak podano wyżej, odpowiedni akt normatywny w tym zakresie przygotowany przez wydział rolnictwa i leśnictwa może wydać za prezydium jego przewodniczący. Akt taki podlega ogłoszeniu w dzienniku urzędowym wojewódzkiej rady narodowej, a w razie konieczności natychmiastowego wprowadzenia go w życie niezależnie od ogłoszenia w dzienniku podlega on ogłoszeniu w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości.

Wniosek z powyższych stwierdzeń jest oczywisty: mimo, że w okresie międzywojennym (z którego w większości pochodzą przepisy o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych) zwalczanie zaraźliwych chorób zwierzęcych polegające na wydawaniu decyzji administracyjnych, jak i na wydawaniu aktów normatywnych należało do wojewodów bądź starostów, to w obecnym stanie organizacyjno-prawnym należy ono w pierwszym przypadku do wydziałów rolnictwa i leśnictwa, a w drugim do prezydiów wojewódzkich, bądź powiatowych rad narodowych, za które w przypadkach niecierpiących zwłoki akty normatywne (zarządzenia) wydaje przewodniczący prezydium.

Rozporządzenia wykonawcze do przepisów z 1927 r. o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych wydane po 1958 r. ściśle przestrzegają już rozdziału kompetencji wydziałów rolnictwa i leśnictwa (określonymi w tych przepisach jako właściwe do spraw weterynarii organy prezydiów) oraz prezydiów rad narodowych w zakresie zwalczania zaraźliwych chorób zwierzęcych. Tak np. najnowsze z tego zakresu rozporządzenie Ministra Rolnictwa z dnia 22 sierpnia 1966 r. w sprawie włączenia myksomatozy królików do chorób podlegających obowiązkowi zgłaszania i zwalczania tej choroby (Dz. U. Nr 38, poz. 232) wydawanie decyzji administracyjnych zabicia królików chorych w zapowietrzonej zagrodzie zastrzega do kompetencji właściwego do spraw weterynarii organu prezydium powiatowej rady narodowej, a w sprawie zakazu obrotu królikami w okręgu zagrożonym albo trzymaniu w zamknięciu wszystkich królików w takim okręgu — do kompetencji prezydium powiatowej rady narodowej. Analogiczne zasady obowiązują w przepisach rozporządzenia Ministra Rolnictwa z dnia 26 czerwca 1959 r. w sprawie włączenia pomoru rzekomego drobiu do chorób podlegających obowiązkowi zgłaszania i zwalczania tej choroby (Dz. U. Nr 41, poz. 257).

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa z dnia 3 sierpnia 1959 r. w sprawie przekazania organom administracji rolnej prezydiów powiatowych rad narodowych uprawnień do przyznawania niektórych odszkodowań za bydło zabite z powodu gruźlicy (Dz. U. Nr 48, poz. 295) do wydawania decyzji administracyjnych — przyznawania odszkodowań za bydło zabite z powodu gruźlicy — upoważniło organy administracji rolnej prezydiów powiatowych rad narodowych. Również wydane w ostatnich latach ustawy, jak np. ustawa z dnia 13 listopada 1963 r. o zwalczaniu chorób zakaźnych (Dz. U. Nr 30, poz. 279), wyraźnie określa, że:

1) powiatowy inspektor sanitarny w razie stwierdzenia choroby zakaźnej wydaje takie decyzje, jak np. o poddaniu człowieka przymusowej hospitalizacji, określonym badaniom, wstrzymaniu się od zajęć itp.,

2) prezydium wojewódzkiej rady narodowej wydaje zarządzenia (akty normatywne) dotyczące np. czasowego ograniczenia komunikacji miejscowej, wstrzymania handlu obnośnego, zakazu odbywania targów itp.

Obowiązujące w służbie weterynaryjnej wzory formularzy używane w związku ze zwalczaniem zaraźliwych chorób zwierzęcych zostały wydane przed 1958 r. Konieczne jest więc stosowanie tych wzorów po dokonaniu przez organy terenowe adiacji wynikających z obecnego stanu prawnego. Wystawiane na tych formularzach decyzje administracyjne (jak np. decyzja w sprawie przyznania odszkodowania, decyzje — zarządzenia wydawane w zagrodzie zapowietrzonej itp.) powinny być wydawane przez wydział rolnictwa i leśnictwa prezydium właściwej rady narodowej, podobnie jak przez kierowników tego wydziału powinny być podpisywane pisma przewodnie, przy których przesyła się protokoły dochodzenia i badania, jak również poświadczenia dotyczące zachowania odpowiednich formalności związanych z oszacowaniem zwierząt (wzór nr 4 i nr 6

druków używanych przy zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych). Między innymi wydawanie orzeczeń w sprawie przyznania bądź odmowy odszkodowania należy do kompetencji kierownika wydziału rolnictwa i leśnictwa prezydium wojewódzkiej rady narodowej, a to w związku z art. 88 rozporządzenia z 1927 r., § 27 rozporządzenia wykonawczego z 9 stycznia 1928 r. oraz art. 81 wspomnianej wyżej ustawy o radach narodowych. Jedynie wydawanie tych orzeczeń w zakresie bydła poddawanego zabiciu z powodu gruźlicy należy do kierowników wydziału rolnictwa i leśnictwa prezydium powiatowej rady narodowej na podstawie upoważnienia wynikającego z podanego wyżej rozporządzenia Ministra Rolnictwa z 3 sierpnia 1959 r. Na marginesie tej sprawy warto zauważyć, że sam protokół dochodzenia i badania, jak i protokół oszacowania (który należy traktować jako zupełnie odrębny dokument w stosunku do poświadczenia — pkt VI), powinien być podpisany przez powiatowego lekarza weterynarii, co zresztą wyraźnie wynika § § 1, 2, 4, 17 i 26 rozporządzenia wykonawczego z 9 stycznia 1928 r. Wojewódzki bądź powiatowy lekarz weterynarii jako zastępca kierownika wydziału rolnictwa i leśnictwa jest w pełni uprawniony do wydawania wszystkich decyzji lub podpisywania dokumentów za kierownika tego wydziału w sprawach związanych ze zwalczaniem zaraźliwych chorób zwierzęcych. Zdanie sobie sprawy z tego faktu pozwala dopiero na zrozumienie koncepcji utrzymania w służbie weterynaryjnej zasady organizacyjnej, że obok samostojnych zakładów weterynarii będących placówkami usługowymi istnieją w ramach wydziałów rolnictwa i leśnictwa wojewódzcy i powiatowi lekarze weterynarii będący zastępcami kierowników tych wydziałów, którzy z tego tytułu są najbardziej kompetentnymi do realizowania zadań przewidzianych dla właściwych do spraw weterynarii organów administracji państwowej. Utrzymanie tej pozycji organizacyjnej miałyby ogromne znaczenie dla ogółu zagadnień organizacyjno-zawodowych służby weterynaryjnej.

Znaczenie wydziałów rolnictwa i leśnictwa w zakresie zwalczania chorób zwierząt zostało ponadto podkreślone w ostatnim wydanym zarządzeniu Nr 37 Ministra Rolnictwa oraz Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 18 marca 1968 r. Wytyczne w sprawie zakresu działania i struktury wewnętrznej wydziałów rolnictwa i leśnictwa prezydiów rad narodowych. W zarządzeniu tym zadania te w zakresie wiążącym się z omawianym tematem zostały ujęte następująco:

- 1) w wydziałach rolnictwa i leśnictwa PWRN:
 - a) zwalczanie i nadzór nad zwalczaniem zaraźliwych oraz zakaźnych chorób bydła, koni, świń, owiec, zwierząt futerkowych, drobiu, ryb i pszczół,
 - b) orzekanie o przyznawaniu odszkodowań i zapomóg na podstawie przepisów o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych,
 - c) nadzór nad zapobieganiem i zwalczaniem chorób hodowlanych i pasożytniczych zwierząt oraz chorób enzootycznych zwierząt łownych,
 - d) nadzór weterynaryjny nad zwierzętami w obrocie krajowym i zagranicznym,
 - e) nadzór weterynaryjny nad paszami w produkcji i obrocie krajowym i zagranicznym;
- 2) w wydziałach rolnictwa i leśnictwa PPRN:
 - a) zwalczanie oraz nadzór nad zwalczaniem zaraźliwych chorób zwierząt gospodarskich, futerkowych, drobiu, ryb i pszczół — na podstawie przepisów o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych oraz chorób zakaźnych,
 - b) wnioskowanie o przyznaniu odszkodowań i zapomóg na podstawie przepisów o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych oraz o przyznawaniu odszkodowania za zwierzęta zabite z powodu gruźlicy na terenach objętych powszechnie walką z gruźlicą,

c) organizowanie akcji profilaktycznych, zwalczania chorób hodowlanych i pasożytniczych zwierząt oraz chorób enzootycznych zwierząt kownych,

d) organizowanie nadzoru weterynaryjnego nad produkcją i obrotem artykułami pochodzenia zwierzęcego,

e) organizowanie nadzoru weterynaryjnego nad spędami, bazami eksportowymi zwierząt i obrotem nimi.

Natomiast ustawa z 1958 r. o radach narodowych kompetencje rad narodowych w omawianym zakresie ujęła bardzo ogólnie stwierdzając w art. 20 ust. 1 pkt. 1, że do kompetencji powiatowych rad narodowych należą m. in. sprawy obsługi weterynaryjnej, a w art. 25 ust. 3 pkt. 3, że gromadzkie rady narodowe inicjują poczynania zmierzające do rozwoju produkcji rolnej i koordynują działalność kółek rolniczych, spółdzielni produkcyjnych oraz innych miejscowych instytucji i organizacji w zakresie zabezpieczenia stanu sanitarno-weterynaryjnego w groma-

dzie. Ten ostatni przepis ściśle się wiąże z art. 93 rozporządzenia z 1927 r. o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych określającym obowiązki gromadzkich rad narodowych w zakresie zwalczania zaraźliwych chorób zwierzęcych nie naruszającym zresztą (co zostało również wyraźnie stwierdzone w art. 2 tego rozporządzenia) głównej zasady, że zwalczanie zaraźliwych chorób zwierzęcych należy, jeżeli chodzi o organy terenowe, do kompetencji prezydów wojewódzkich i powiatowych rad narodowych oraz do podległych im wydziałów rolnictwa i leśnictwa.

Przedstawiona wyżej analiza stanu organizacyjno-prawnego w dziedzinie organów zwalczających zaraźliwe choroby zwierzęce w Polsce powinna nie tylko zorientować zainteresowane instytucje i osoby w tych sprawach, ale ponadto powinna być wzięta pod uwagę przy opracowywaniu nowej ustawy o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych.

Adres autora: dr Władysław Lutyński, Warszawa 45, ul. Zeromskiego 25 m. 12.

RECENZJE I BIBLIOGRAFIA

FREYBE C.: Die Technik in der Fleischwirtschaft. 2 — całkowicie przeredagowane i rozszerzone wydanie, opracowane i zestawione przez **FREYBE C., HEIDTMANN R., REUTER H., TÄNDLER K., WIRTH F.**, Brücke—Verlag Kurt Schmiersow, Hannover, 1967, stron 328, ryc. 488, tabel 215, w oprawie płóciennej DM 60,00.

Recenzowana książka jest drugim wydaniem, w którego przygotowaniu wziął udział zespół specjalistów Instytutu Federalnego dla Badań nad Mięsem w Kulmbach. W porównaniu do pierwszego wydania jest to opracowanie prawie zupełnie nowe i o dużo bogatszej treści.

Sprawy techniki w nowoczesnym przemyśle mięsnym są zagadnieniem węzłowym, decydującym o ekonomice oraz o jakości produktu. Ze względu na stały postęp techniczny oraz różnorodność rozwiązań maszyn czy urządzeń przemysłu mięsnego, stosowanych w różnych krajach, opracowanie tego rodzaju książki na pewno nie jest zadaniem łatwym; zresztą sami autorzy nie mieli chyba zbyt wygórowanych ambicji wyczerpania zagadnienia a założyli jedynie przedstawienie zarysu techniki przemysłu mięsnego w szerokim ujęciu tematu.

W książce przedstawiono podstawowe maszyny i urządzenia techniczne związane z poszczególnymi cyklami produkcyjnymi technologii mięsa i produktów mięsnych, dając ich opis techniczny, zasady działania i możliwości zastosowania praktycznego. Całość materiału uszeregowano w następujących rozdziałach, przedstawiających poszczególne etapy przetwórstwa mięsnego.

Transport pozazakładowy.
Urządzenia rzeźniane.
Maszyny do rozdrabniania mięsa.
Napełnianie i zamykanie osłonek wędlin.
Inne maszyny mięsne.
Urządzenia peklownicze.
Urządzenia kotłów parowych.
Urządzenia do gotowania, pieczenia, smażenia i innych form działania cieplnego.
Instalacje dojrzewalni i klimatyzacji.
Wędzenie.
Konserwacja wysoka ciepłota.
Urządzenia chłodni, mroźni, wytwórni lodu i zakładu liofilizacyjnego.
Transport wewnątrzzakładowy.
Inne urządzenia i przyrządy.
Urządzenia do pakowania.
Sprzedaż w sklepie.

Topienie tłuszczów.

Urządzenia do oczyszczania i dezynfekcji.

Skorowidz.

Na końcu książki podano krótki słownik terminów fachowych z zakresu urządzeń przetwórstwa mięsnego w trzech językach (niemiecki, angielski, francuski) oraz wykaz firm produkujących urządzenia i maszyny przetwórstwa mięsnego.

Do każdego rozdziału, reprezentującego określony zespół technologiczny, włączono wykaz producentów odnośnych maszyn i urządzeń wraz z ich dokładną charakterystyką techniczną.

Najbardziej interesująca jest jednak strona ilustracyjna wydawnictwa. Na 488, głównie fotograficznych rycinach, przedstawiono poszczególne urządzenia techniczne przemysłu mięsnego. Dają one właściwy pogląd na znaczenie techniki w gospodarce mięsnej.

Książka jest wydawnictwem interesującym i to z wielu punktów widzenia. Opracowanie jest oryginalne, potrzebne dla praktyki oraz celów dydaktycznych.

Książka wydana została na dobrym papierze oraz w efektywnej obwolutce.

Prof. dr E. Prost

KARAWAJEW W. M., KOLIJKOW W. L., KORŻEWIENKO G. N.: Wieterynarno-sanitarnaja ekspertiza produktow ziwotnowodstwa pri radiacennyh poraženijach (Sanitarno-weterynaryjna ocena produktow zwierzęcych przy porażeniach promieniowaniem jonizującym). Wyd. Kolos, Moskwa, 1967, str. 157, tablic 17, rysunków 14, cena 26 kop. (2,60 zł).

Weterynaryjna ochrona radiologiczna jest dyscypliną naukową wchodzącą w zakres szkolenia studentów i służby weterynaryjnej. Istotna rola, w tej dziedzinie weterynaryjnej, inspekcji sanitarnej nie znalazła dotąd należytego odzwierciedlenia w wydawnictwach podręcznikowych. Dlatego też słowa uznania należą się autorom za podjęcie tego tematu.

Materiał opracowany na podstawie literatury radzieckiej (101 pozycji) i innej (43 pozycje) został omówiony w rozdziałach obejmujących następujące zagadnienia:

1. Promieniotwórcze skażenie terenu.
2. Porażenie zwierząt promieniowaniem jonizującym.
3. Skażenie zwierząt substancjami radioaktywnymi.
4. Zabezpieczenie zwierząt przed skażeniami radioaktywnymi i postępowanie ze zwierzętami skażonymi.